

Χριστιανός στον 21ο αιώνα

Η πρόσκληση τοῦ Θεοῦ στὸν καθένα ἀπὸ ἐμᾶς παραμένει ἴδια σὲ ὅλες τὶς ἐποχές. Εἶναι ἡ πρόσκληση νὰ ὑλοποιήσουμε τὴν ὑψιστὴ δωρεὰ νὰ εἶμαστε μέλη τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ συμμετέχουμε σὸ τριπλό ἀξίωμα τοῦ Χριστοῦ, τὸ ὁποῖο σύμφωνα μὲ τὴν Ἀγ. Γραφή καὶ τοὺς Πατέρες, εἶναι τὸ Βασιλικό, τὸ Ἱερατικό καὶ τὸ Προφητικό. Ὁ Χριστιανός καλεῖται νὰ συμμετέχει σὲ αὐτό, μὲ τὴν ἔννοια ὅτι γίνεται βασιλιάς τῆς κτίσης καὶ βασιλιάς τοῦ ἑαυτοῦ του, δηλαδή, κύριος τοῦ ἑαυτοῦ του, πού δὲν ἄγεται καὶ φέρεται ἀπὸ τὰ πάθη του. Ἐπίσης γίνεται ἱερέας τῆς δημιουργίας τῆς κτίσης καὶ τῆς ζωῆς, δηλαδή προσφέρει τὸν ἑαυτό του σὸ Θεό ὡς Θεία Λειτουργία μέσα ἀπὸ εὐχαριστιακό φρόνημα καὶ μὲ τὴν ἄσκηση τῆς ἀγάπης. Καὶ ἐπίσης προφήτης, μὲ τὴν ἔννοια ὅτι μετέχει στὴ βίωση καὶ στὴ μετάδοση τῆς ἀλήθειας.

Αὐτὴ εἶναι ἡ διαχρονικὴ πρόσκληση τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπο. Ὅμως ἐπειδὴ ἄνθρωπος ἀπὸ ἄνθρωπο διαφέρει πολὺ κατὰ τὸ χάρισμα καὶ τὸν χαρακτήρα καὶ τὶς ἐμπειρίες τῆς ζωῆς, γι' αὐτό καὶ στὸν κάθε ἄνθρωπο διαφέρει ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο ὑλοποιεῖται αὐτός ὁ κοινός σκοπός. Γι' αὐτό ἔχουμε καὶ ἁγίους οἱ ὁποῖοι διαφέρουν πάρα πολὺ μεταξύ τους σὸ χαρακτήρα καὶ στὴ ζωή. Ἔχουμε ἁγίους μορφωμένους καὶ ἁγίους ἀγραμμάτους, ἔχουμε ἁγίους πού ἔζησαν σὲ ἐρημιές καὶ ἄλλους πού ἔζησαν σὲ μεγαλουπόλεις, ἔχουμε ἁγίους ἐξωστρεφεῖς καὶ ἁγίους μὲ κλειστὴ ζωή.

Τὸν ἴδιο σκοπὸ τῆς ζωῆς ἐπιτελοῦν ὅλοι οἱ ἅγιοι. Δηλαδή μετέχουν σὸ τριπλό ἀξίωμα τοῦ Χριστοῦ, φανερώνουν τὴν ἀλήθεια τοῦ Θεοῦ στὴν ζωὴ τους. Θὰ λέγαμε, μὲ μία λίγο πὸ τολμηρὴ ἔκφραση, πὼς οἱ ἅγιοι φανερώνουν τὴν ἐνανθρώπηση τοῦ Χριστοῦ. Καὶ ὑπάρχουν πολλοὶ διαφορετικοὶ τρόποι νὰ γίνει ἡ ἐνανθρώπηση τοῦ Χριστοῦ, ὅσοι εἶναι καὶ οἱ ἄνθρωποι. Αὐτό εἶναι χαρακτηριστικὸ τῆς πίστεως μας καὶ τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ὅπως διαφέρουν οἱ χαρακτήρες, λοιπόν, διαφέρουν καὶ οἱ ἐποχές. Ἡ πρόσκληση τοῦ Χριστοῦ ἦταν ἡ ἴδια στοὺς χριστιανούς τοῦ 1ου καὶ στοὺς χριστιανούς τοῦ 21ου αἰώνα. Ἀλλὰ ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο θὰ διαφοροποιηθεῖ αὐτὴ ἡ πρόσκληση μπορεῖ νὰ διαφέρει σὲ πολλά. Οἱ χριστιανοὶ τῶν πρώτων αἰώνων ἀντιμετώπιζαν τοὺς διωγμούς. Εἶναι ἓνα συγκεκριμένο ἄθλημα νὰ τὰ βγάλει κανεὶς πέρα μὲ τοὺς διωγμούς. Οἱ χριστιανοὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων ὄχι μόνο δὲν ἦταν ὑπὸ διωγμὸ ἀλλὰ ἡ πίστη τοὺς εἶχε γίνει καὶ ἡ κυρίαρχη πίστη τῆς αὐτοκρατορίας. Οἱ χριστιανοὶ βρίσκονταν, θὰ λέγαμε, σὲ θέση ὑπεροχῆς καὶ ἐξουσίας. Ἄλλο ἄθλημα αὐτό ὅπου θὰ πρέπει νὰ προσέξουμε τότε προκειμένου νὰ μὴν προδώσουμε τὸ μήνυμα τοῦ Χριστοῦ ἀπὸ τὸν πειρασμὸ τῆς ἀνεσης καὶ τῆς ὑπεροχῆς.

Ἀπότομα ἀπὸ αὐτὴ τὴν κατά-σταση πέρασε τὸ γένος μας στὴν Τουρκοκρατία. Ἄλλα ἀθλήματα ἐκεῖ χρειάσθηκαν μέσα στὶς τόσες δοκιμασίες. Μετὰ πέρασε στὴ φάση τῆς ἐλεύθερης ζωῆς, μετὰ στὴν τεχνολογικὴ ἐποχὴ, τώρα στὴν ψηφιακὴ ἐποχὴ. Ὅλα αὐτὰ δημιουργοῦν νέες προκλήσεις. Ἡ ἔμφασή μου δηλαδή σήμερα δὲν θὰ εἶναι νὰ πῶ τὰ γενικά στοιχεῖα τὰ ὁποῖα θεωρῶ δεδομένο ὅτι τὰ ξέρετε (τί σημαίνει νὰ εἶναι κάποιος μαθητὴς τοῦ Χριστοῦ, νὰ ἔχει πνευματικὴ ζωή, καὶ νὰ ἀνταποκρίνεται στὴν πρόσκληση τοῦ Χριστοῦ), ἀλλὰ θὰ προσπαθῶ νὰ μιλήσω γιὰ τὸ πῶς καλεῖται νὰ εἶναι στὴ σύγχρονη ἐποχὴ, στὸν 21ο αἰώνα, ὁ χριστιανός. Νὰ δοῦμε τί ἰδιαιτερότητες ὑπάρχουν σὲ αὐτὴν τὴν ἐποχὴ καὶ πῶς ἐπηρεάζουν τὴν προσπάθειά μας νὰ εἶμαστε ἀληθινοὶ μαθητὲς τοῦ Χριστοῦ.

Νομίζω ότι ένα πρώτο θέμα στο οποίο μάς καλεῖ ἡ ἐποχή πού ζοῦμε εἶναι ἡ τιμή καί ἡ ἀγάπη πρὸς τὴ φύση, τὴν κτίση. Αὐτό πάντοτε ὀφείλαμε νά τό ἔχουμε, νά τιμοῦμε τὴν κτίση πού ἔφτιαξε ὁ Θεός. Ἀλλά εἶναι ἡ πρώτη φορά στήν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητας πού ἄρχισε νά «κτυπᾷ τό καμπανάκι» γιά νά μάς ὑπενθυμίσει ἕνα ξεχασμένο καθῆκον. Ἡ κτίση ἄρχισε νά ὑποφέρει ἐξ αἰτίας τῆς δικῆς μας ἀφροσύνης, ἀπληστίας, ἐπιπολαιότητας. Μιλᾶω γιά τό οἰκολογικό πρόβλημα τό ὁποῖο μάς φέρνει ἐνώπιον τῶν εὐθυνῶν μας, ὄχι ἀπλά καί μόνο νά σώσουμε μέ τὴν συμπεριφορά μας τὴ γῆ, ὑπό τὴν ἔννοια τῆ χρηστικῆ, δηλαδή ὅτι «χρειαζόμαστε τό περιβάλλον, ἄς μὴν τό χαλάσουμε», ἀλλά στή βάση ὅτι τό περιβάλλον εἶναι ἡ δημιουργία τοῦ Θεοῦ. Ἡ καταστροφή τῆς δημιουργίας τοῦ Θεοῦ εἶναι προσβολή, ἀχαριστία, περιφρόνηση πρὸς τόν ἴδιο τό Θεό.

Στό θέμα αὐτό θά τολμοῦσα νά συμπεριλάβω καί κάτι γενικώτερο, τό ὁποῖο ἐκ πρώτης ὄψεως δέν φαίνεται νά ἔχει σχέση μέ τὴ φύση, ἔχει ὅμως σχέση μέ τὴ δημιουργία. Δηλαδή, ὅπως ὁ Θεός δημιούργησε τό φυσικό περιβάλλον, δημιούργησε καί τίς προϋποθέσεις γιά τό ἀνθρώπινο περιβάλλον. Καί ὅπως τό φυσικό περιβάλλον, διακρίνεται ἀπό θαυμαστή ποικιλία ζῶων καί φυτῶν ἔτσι καί τό ἀνθρώπινο περιβάλλον διακρίνεται γιά τὴν ποικιλία τῶν πολιτισμῶν. Τά τελευταῖα χρόνια οἱ ἐξελίξεις τῆς ζωῆς μάς καλοῦν νά στραφοῦμε καί πρὸς τό ἀνθρώπινο περιβάλλον τῆς ποικιλίας τῶν πολιτισμῶν. Γιατί; Δέν ὑπῆρχαν πάντοτε οἱ πολιτισμοί; Πάντοτε ὑπῆρχαν. Ἐμεῖς ὅμως δέν εἶχαμε ἔρθει σέ τόση ἐπαφή ὅση σήμερα. Μέ τίς μεταναστεύσεις καί ἐμεῖς ταξιδεύουμε σέ ἄλλες χῶρες καί ἄλλοι ἔρχονται σέ μάς, μέ τά μέσα ἐπικοινωνίας πού ὑπάρχουν μαθαίνουμε ἐπίσης πολλά πράγματα.

Τί θέλω νά πῶ μέ αὐτά τά δύο θέματα τά ὁποῖα φάνηκαν λίγο ἀσύνδετα μεταξύ τους, ἀλλά κατ' ἐμέ ἀνήκουν στήν ἴδια κατηγορία; Θέλω νά ὑπογραμμίσω τὴν πρόσκληση νά δοῦμε τὴν ἰδιότητα τοῦ χριστιανοῦ στόν 21ο αἰῶνα ὡς τιμὴ πρὸς τὴ δημιουργία τοῦ Θεοῦ, εἴτε πρόκειται γιά τό φυσικό περιβάλλον, εἴτε γιά τό ἀνθρώπινο.

Νά προσθέσω ἐδῶ ἕνα θεολογικό σχόλιο, ὅτι ἡ δίψα μας γιά τὴ σωτηρία καί τὴ μεταμόρφωση τοῦ κόσμου δέν μπορεῖ νά ἀγνοεῖ τό γεγονός τῆς δημιουργίας. Ὁ Χριστός ἦρθε ὡς Σωτήρας μέ δεδομένο τό γεγονός τῆς δημιουρ- γίας. Πρῶτα ὁ ἄνθρωπος πρέπει νά ἔχει κατάφαση, ἀποδοχὴ τῆς δημιουργίας, καί μετὰ ἀπὸ ἐκεῖ θά προχωρήσει στό ἔργο τῆς σωτηρίας, νά τό διακονήσει. Δέν μποροῦμε γιά παράδειγμα, νά ποῦμε στόν ἄλλοδαπό, στόν ἄλλοεθνή ἢ τόν ἀλλόθρησκο, «εἶσαι χαμένος ἂν δέν γίνεις χριστιανός». Πρῶτα θά ἀναγνωρίσουμε τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ πού ἔχει, ὅτι εἶναι πλάσμα τοῦ Θεοῦ, καί αὐτό στή συνέχεια θά ἀνοίξει τό δρόμο γιά τό ἔργο τῆς σωτηρίας. Ἡ σωτηρία περνάει πρῶτα ἀπὸ τὴν ἀναγνώριση τῆς δημιουργίας, γατί αὐτὴ ἦταν καί ἡ χρονολογικὴ σειρά. Τό ἴδιο ἀντίστοιχα ἰσχύει καί γιά τὴ φύση. Δέν μπορεῖ νά λείει ἕνας πιστός «ἐγὼ κοιτάζω τὴ σωτηρία μου» καί τὴν ἴδια ὥρα νά ρυπαίνει τό περιβάλλον. Ἡ σωτηρία μας περνάει μέσα ἀπὸ τὴ δημιουργία, τὴ δικὴ μας καί τῶν ἄλλων.

Μόνο ἂν ἀναγνωρίσουμε τὴν σφραγίδα τοῦ Θεοῦ στή δημιουργία, εἴτε τῶν ἀνθρώπων εἴτε τῆς φύσης, μποροῦμε νά ὑπηρετήσουμε τό ἔργο τῆς σωτηρίας. Στό παρελθόν ὁ χριστιανικός κόσμος ἀντέστρεψε τὴ σειρά καί θεώρησε ὅτι κάποιος θά σωθοῦν ἂν τοὺς περάσει ἀπὸ βασανιστήρια ἢ τοὺς σκοτώσει. Ἔγιναν τέτοια πράγματα σέ ἰθαγενεῖς πληθυσμούς. Ἡ θεώρηση ὅτι μπορεῖ νά λεη- λατεῖ τὴ φύση καί ἡ σωτηρία νά προχωρᾷ ἀπὸ μόνη της χωρὶς σεβασμὸ στή δημιουργία. Ἡ προστασία τῆς φύσης, γιά νά εἶναι στάση συνεπῆς θεολογικά, πρέπει νά συνοδεύεται καί ἀπὸ καταπολέμηση τοῦ ρατσισμοῦ καί τοῦ ἐθνικισμοῦ. Δεύτερον, ζοῦμε στή λεγόμενη κοινωνία τοῦ θεάματος. Θά ἔλεγα ὅτι αὐτό κατ' ἐξοχὴν ἀγγίζει τοὺς νέους. Ὅσο πῶ μικρός εἶναι κάποιος τόσο πῶ εὐκόλα χειρίζεται τίς συσκευές τοῦ θεάματος. Ζοῦμε σὲ μία ἐποχὴ ἡ ὁποία μάς βομβαρδίζει μέ ὀπτικές παραστάσεις καί πληροφορίες. Πρέπει νά καταλάβουμε ποιά εἶναι ἡ πρόσκληση πού αὐτὴ μάς ἀπευθύνει ὡς χριστιανούς.

Γιά νά καταλάβουμε τί καινούργιο ἔφερε ἡ κοινωνία τοῦ θεάματος (ἡ ὁποία συμβαδίζει μέ αὐτό πού λέμε «μετανεωτερικότητα») στόν κόσμο πρέπει νά τὴ συγκρίνουμε μέ τὴν νεωτερικότητα. Ἡ νεωτερικότητα, ἡ ἰδεολογικὴ κατάσταση πού ἐπικράτησε στή Δύση ἀπὸ τὸν 17ο αἰῶνα καί μετὰ, ἔγκειται στήν ἀνάπτυξη τοῦ ἀνθρώπινου λογικοῦ, τῆς ἐπιστήμης, τῆς

διάνοιας, τῆς φιλοσοφίας καί τῆς ἰδεολογίας. Στή νεωτερικότητα τό κυρίαρχο σημεῖο τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ διάνοια, γι' αὐτό καί ἡ ἀνθρώπινη διάνοια ἀπογειώθηκε ἐκρηκτικά μέ τά ἐπιστημονικά προϊόντα της. Στήν μετανεωτερικότητα ὅμως τό κυρίαρχο σημεῖο τοῦ ἀνθρώπου δέν εἶναι ἡ διάνοια ἀλλά τό θυμικό καί ο αἰσθήσεις μέ ἐπίκεντρο τήν ὄραση Ὅπως λέει ὁ Ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης, ἡ ὄραση εἶναι τό ὄργανο μέ τό ὁποῖο ὁ ἀνθρώπος μαθαίνει περισσότερα ἀπ' ὄλες τίς αἰσθήσεις. Γι' αὐτό τήν ἀγαπάει πύ πολύ ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου.

Στήν νεωτερικότητα, ὁ σκοπός τοῦ ἀνθρώπου ἦταν νά πεισθεῖ ὁ ἀνθρώπος μέ τόν διάλογο τῶν ἐπιχειρημάτων. Στή μετανεωτερικότητα δέν ὑπάρχει κα- μία πρόθεση νά πεισθεῖ κανείς. Ἡ πρόθεση εἶναι νά ἀποπλανηθεῖ, νά σαγηνευτεῖ. Γι' αὐτό καί τό κύριο μέσο μέ τό ὁποῖο λειτουργοῦσε ἡ νεωτερικότητα ἦταν ὁ λόγος, ἐνῶ τό κύριο μέσο μέ τό ὁποῖο λειτουργεῖ ἡ μετανεωτερικότητα εἶναι ἡ διαφήμιση Ἡ διαφήμιση δέν ἐνδιαφέρεται νά πείθει, ἀλλά νά σαγηνεύει ὥστε τελικά νά καταλήξουμε σέ κάποιο προϊόν εἴτε ἐπειδή μᾶς κέρδισαν οἱ ὑποσχέσεις ὅτι θά ἀπολαύσουμε- μετρήστε καμιά φορά πόσο συχνά ἀκούγεται ἡ λέξη «ἀπόλαυση»-, εἴτε ἐπειδή κολακεύει τόν ναρκισσισμό μας. Ἡ διαφήμιση χαϊδεύει στόν ἀνθρώπο εἴτε τίς αἰσθήσεις του, εἴτε τόν ναρκισσισμό του. «Τό ἀξίζετε αὐτό τό προϊόν»! Δέν ὑπάρχει διαφήμιση πού δέν ἀπευθύνεται σέ ἕνα ἀπό τά δύο. Ἀκόμα καί ἂν τά λόγια της διαφήμισης δέν πε ριέχουν τή λέξη «ἀπόλαυση», τό σκηνικό της εἶναι ἔτσι ὀργανωμένο καί τόσο σκηνοθετημένο ὥστε νά σαγηνεύει.

Γι' αὐτό καί ἡ διαφήμιση δέν λειτουργεῖ μέ ἐπιχειρήματα ἀλλά μέ τή φαντασίωση. Βλέπεις ἕνα ἐκπληκτικό αὐτοκίνητο νά κινεῖται σ' ἕνα ἐρημικό δρόμο, νά στρίβει ἀπότομα, νά φρενάρει ὅπως θέλει κλπ, δηλαδή μέ διάφορα ψηφιακά τεχνάσματα, γιά νά σέ προσελκύσουν νά ἀγοράσεις τό αὐτοκίνητο. Αὐτό δέν ἔχει νά κάνει μέ τή λογική, δηλαδή τό πῶς θά συμ- περιφερθεῖ τό αὐτοκίνητο στό δρόμο, ἀλλά μέ τή φαντασίωσή σου ὅτι θά ἤθελες νά βρίσκεσαι μέσα σέ ἕνα τέτοιο κατασκευάσμα τό ὁποῖο θά πραγματοποιήσει τά ὄνειρά σου, ἢ θά σοῦ δώσει ἀξία.

Συνεπῶς, ἀντιμετωπίζοντας τήν πρόκληση τῆς κοινωνίας τοῦ θεάματος, (καί ἄς ἀφήσουμε προσωρινά τό ἂν εἶναι κάποιος χριστιανός ἢ ὄχι, ἀλλά ἄς πάρουμε ἀπλά ἕνα ἀνθρώπο πού θέλει νά εἶναι ἀξιοπρεπής καί φυσιολογικός), χρειάζεται νά μάθει κάποιος νά ἀντιστέκεται μπροστά στή σαγήνη. Ἄν δέν τό κάνει, θά φθάσει σέ σημεῖο νά ἀναπτύξει κάποιου εἴδους ἐξάρτηση. Δέν εἶναι τυχαῖο πού ἡ ἐποχή μας εἶναι ἡ ἐποχή τῶν ἐξαρτήσεων, ὄχι μόνο ἀπό παράνομες οὐσίες, πού ὑπῆρχαν πάντα, ἀλλά καί ἀπό νόμιμες ἐξαρτήσεις, ὅπως τό κάπνισμα τό ἀλκοόλ, τό φαγητό, τήν τηλεθέαση, τά ἠλεκτρονικά παιγνίδια, τόν ὑπολογιστή, τό διαδίκτυο. Περνοῦμε ὥρες μπροστά ἀπό τήν τηλεόραση κάθε μέρα μόνο καί μόνο γιά νά χαλαρώνουμε, νά ἠρεμοῦμε, νά μᾶς φεύγει τό ἄγχος. Ἐάν δέν ἀντισταθεῖ κάποιος, ἡ κοινωνία τοῦ θεάματος γίνεται ἐξαρτησιογόνος. Ἔτσι λοιπόν, καί νά μήν εἶναι κάποιος χριστιανός, ἀπλῶς νά θέλει νά εἶναι συγ- κροτημένος καί ὥριμος, χρειάζεται νά ἀντισταθεῖ ἀπέναντι στή σαγήνη γιά νά μήν πάθει ἐξάρτηση.

Τί περισσότερο ἔχει ὁ χριστιανός νά κάνει ἀπέναντι στήν κοινωνία τοῦ θεάματος; Δέν ἐννοοῦμε κατ' ἀνάγκη νά σταματήσει νά βλέπει τηλεόραση, σοβαρές ταινίες ἢ ἀξιόλογες ἐκπομπές. Μπορεῖ ὅμως νά κάνει ἕνα πρόγραμμα, νά ἐπιβληθεῖ στόν ἑαυτό του καί νά πεῖ: «τώρα τελείωσε, τό κλείνω».

Ὁ Χριστιανός χρειάζεται ἐπίσης κάτι παραπάνω ἐδῶ νά προσέξει. Ἡ κοινωνία τοῦ θεάματος, στήν προσπάθειά της νά μᾶς σαγηνεύει, χρησιμοποιεῖ τόν πύ γνώριμο τρόπο σαγήνης πού ξέρει ἡ ἀνθρωπότητα ἀπό τήν ἀρχή της: τόν ἐρωτισμό. Δηλαδή προκειμένου νά πετύχει τό σκοπό της, χρησιμοποιεῖ τό ἀνθρώπινο σῶμα καί τά ἀνθρώπινα συναισθήματα. Εἴτε ἐμπορικοποιεῖ τό ἀνθρώπινο σῶμα μέ τή γυμνότητά του, καί στηρίζεται διαφημίσεις πάνω σ' αὐτή, εἴτε ἐμπορικοποιεῖ τόν ἐρωτα δημιουργώντας ρομαντικές ἱστορίες. Ἐδῶ ὁ χριστιανός ἔχει πολύ μεγάλο ἀγῶνα.

Στό παρελθόν εἴχαμε ἀκούσει πάρα πολλές συμβουλές, νά ἀποφεύγουμε τά τολμηρά θεάματα, ἐπειδή ἐξάπτουν τά πάθη, ἀλλά αἰσθάνομαι ὅτι δέν εἴχαμε ἀκούσει πειστικές ἐξηγήσεις γιατί εἶναι ἁμαρτία, γιατί δέν ταιριάζει μέ ἕνα χριστιανό νά τό κάνει αὐτό. Τώρα τό καταλάβαμε

καλύτερα στην εποχή που ζούμε, όταν η κατάχρηση αυτού του έρωτισμού, ή υπερβολή του έρωτισμού από την κοινωνία του θεάματος, έφερε τα πράγματα σε τέτοιο σημείο που να επιφέρει δομικές αλλοιώσεις στον ψυχισμό. Η εξάρτηση που μπορεί ο άνθρωπος να πάθει από την εμπορικοποίηση του σώματος είναι δυνατόν να τον κάνει ανίκανο ν' αγαπήσει. Διότι η έμφαση που δίνεται στην απόλαυση των αισθήσεων, καταλήγει στο ναρκισσισμό, ενώ η αγάπη απαιτεί άλλες ικανότητες. Μερικές φορές μάλιστα για να μπορέσουμε να αγαπήσουμε πρέπει να μειώσουμε την απόλαυση. Μέ τη νηστεία και κάθε είδους άσκηση μειώνουμε τις απολαύσεις για να μπορέσουμε να αγαπήσουμε περισσότερο το Θεό και τους ανθρώπους.

Σήμερα, αν προσέξετε την όρολογία που χρησιμοποιείται, για τους περισσότερους ταυτίζεται η απόλαυση με τη χαρά. Θέλουν να μιλήσουν για απόλαυση και λένε «χαρά». Αυτό είναι σοβαρότατο λάθος. Διότι την απόλαυση την δίνει η ικανοποίηση των όρμων των αισθήσεων ή των έγωιστικών όρμων στον άνθρωπο, ενώ τη χαρά τη δίνει η αγάπη. Αν τό φιλοσοφήσετε λίγο θά δείτε ότι χαρά νιώσατε σε καταστάσεις που οφείλονται σε διαπροσωπικές σχέσεις, π.χ. σε μία όμορφη στιγμή με τους γονείς σας, ή με τ' αδέρφια σας, με φίλες και με φίλους, ή μέσα στο γάμο σας με τον/τήν σύζυγο, ή με τα παιδιά. Η αγάπη μέσα στη διαπροσωπική σχέση είναι που δημιουργεί χαρά.

Ενώ απολαύσεις έχουμε πολύ περισσότερες, αλλά σχετίζονται με τα επιφανειακά, δηλαδή με τις αισθήσεις και με τον έγωισμό. Υπάρχει βέβαια και κάτι ενδιάμεσο σε αυτά τα δύο. Αν η χαρά είναι η υψηλότερη μορφή των ευχάριστων αισθημάτων και η απόλαυση η κατώτερη, υπάρχει και η ενδιάμεση που είναι η ικανοποίηση. Ικανοποίηση παίρνουμε όταν επιτυγχάνουμε στόχους. Κα- τάφερα π.χ. και πήρα ένα καλό βαθμό στις εξετάσεις: δέν είναι χαρά αυτό που νιώθω, είναι ικανοποίηση, κι άς λέω «είμαι χαρούμενος».

Όταν ο άνθρωπος δέν γνωρίζει αυτή τη διάκριση μεταξύ χαράς και απόλαυσης, πέφτει στην παγίδα των απολαύσεων (φαγητού, καταναλωτισμού, ανέσεων, έρωτισμού, δηλαδή σεξουαλικοποιημένης απόλαυσης χωρίς συναισθήματα), όποτε κινείται μόνο στο επίπεδο της απόλαυσης, τη χαρά δέν την φτάνει. Εάν δέ αυτό του γίνει και συνήθεια με τον καιρό, δηλαδή εάν ύποταχτεί στην κοινωνία του θεάματος, και μέσα του εγκατασταθεί η συνήθεια της απόλαυσης, είναι δυνατόν να χάσει την ικανότητά του να φτάσει τη χαρά, να ανέβει πιο πάνω. Κινδυνεύει να γίνει άνθρωπος που δέν θά είναι ικανός να χαίρεται και να αγαπά. Άμα χάσει την ικανότητα για αγάπη έχει χαθεί τό βασικό στοιχείο του ανθρώπου, χάθηκε η χριστιανική ιδιότητα έντελώς. Διότι αυτή βασίζεται στην αγάπη: «Αγαπήσεις Κύριον τον Θεόν σου, έξ όλης της καρδιάς σου και έξ όλης της ίσχύος σου και έξ όλης της διανοίας σου και τον πλησίον σου ως σεαυτόν».

Μόλις ύποβαθμιστή η ικανότητα για αγάπη, όχι μόνο χάνεται ο χριστιανός, αλλά ξεπέφτει και ο άνθρωπος. Άρα ζούμε σε μία κοινωνία ή όποια μέσα από τό θέαμα κάνει ό,τι μπορεί για να χάσουμε την ικανότητα να αγαπάμε. Έπομένως πρέπει να τό λάβουμε σοβαρά αυτό ύπ' όψη στην στάση μας άπέναντι στην κοινωνία του θεάματος, στην άσκητική την όποια θά εφαρμόσουμε άπέναντι στην κοινωνία του θεάματος και άπέναντι στην κοινωνία της κατανάλωσης, η όποια πορεύεται μαζί με την κοινωνία του θεάματος. Θεάμα και κατανάλωση πάνε μαζί.

π. Βασιλείου Θερμού

Είσηγηση στην ήμερίδα που διοργάνωσε για τους κατηχητές τό Γραφείο Νεότητος της Ίεράς Μητροπόλεως Σερβίων και Κοζάνης στις 13-3-2010.

Περιοδικό «Λειμωνάριον», τεύχος Μαρτίου – Απριλίου 2010.